

ОГЛЯД ІНСТРУМЕНТІВ ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

(за період 16.04 – 30.04.2022 р.)

Грошово-кредитна сфера

Протягом дії воєнного стану Національний банк України реалізує комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на підтримання фінансової стійкості держави та регулювання фінансового сектора.

Ситуація на фінансовому ринку поступово стабілізується, банки достроково повертають кредити рефінансування. Зважаючи на це, регулятор **вносить зміни до порядку надання кредитів рефінансування для підтримки ліквідності банків**. Пріоритетним інструментом для цього знову стануть забезпечені кредити рефінансування, як це й було до запровадження воєнного стану. Водночас НБУ уточнив умови отримання бланкового рефінансування. Доступ до нього, починаючи з 4 травня 2022 р., зберігатиметься лише для банків, які вичерпали можливості отримати забезпечене рефінансування та мають відплив коштів фізичних осіб з 23 лютого 2022 р. розміром 5 % і більше. Такі зміни мають нормалізувати процес застосування державою монетарних інструментів управління грошово-кредитним ринком.

Знижено ліміти відкритої довгої та короткої валютної позиції для банків з 15 % до 5 % від їхнього регулятивного капіталу із 4 травня 2022 р. Окрім того, з 30 квітня 2022 р. банки призупиняють видачу нових ощадних сертифікатів, номінованих у валюті (обмеження не стосується залучення банками валютних депозитів). Банкам також тимчасово заборонено укладати низку деривативних контрактів грошового ринку (окрім свопів). Також уточнено порядок визначення банками-емітентами курсу гривні до іноземних валют під час здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів. Ці зміни порядку функціонування валютного ринку спрямовано на підтримання його стабільності, зниження тиску на міжнародні резерви України та запобігання непродуктивному відпливу капіталу.

Упроваджено обмеження на транскордонні операції громадян з метою запобігти непродуктивному відпливу капіталу з країни в умовах воєнного стану. Фізичні особи матимуть змогу купувати активи, які безпосередньо конвертуються (обмінюються) на грошові кошти та належать до операцій «*quasi cash*», використовуючи лише власну іноземну валюту, у межах ліміту 100 тис. грн на місяць (в еквіваленті). Відповідний ліміт поширено також на транскордонні P2P-перекази. Зазначені безготівкові операції дозволено здійснювати з використанням платіжних карток, емітованих до рахунків в іноземній валюті. До операцій «*quasi cash*» належать: поповнення електронних гаманців, брокерських або форекс-рахунків, оплата дорожніх чеків, купівля віртуальних активів та ін. Щоб підтримати вимушених переселенців з України, НБУ надав можливість фізичним особам у межах окремого ліміту в 100 тис. грн на місяць здійснювати транскордонні P2P-перекази з рахунків у національній валюті. Однак операції «*quasi cash*» з відповідних рахунків тимчасово заборонено.

Щоб убезпечитися від агресора, обмежено доступ до відкритої інформації про учасників ринку небанківських фінансових послуг на час дії воєнного стану. Регулятор обмежив відкритий доступ користувачів до даних з певних реєстрів та переліків, зокрема до Державного реєстру фінансових установ, реєстру колекторських компаній, Державного реєстру страхових та перестрахових брокерів, переліку небанківських фінансових груп тощо. Припинено доступ до Комплексної інформаційної системи НБУ, за винятком авторизованих надавачів фінансових послуг. Доступ до такої інформації, розміщеної раніше, з 22 квітня закрито. Доступ користувачів до інформації з реєстрів та переліків, до КІС НБУ та інформації про структуру власності надавачів фінансових послуг і колекторських компаній буде поновлено протягом п'яти робочих днів з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні.

НБУ протягом квітня викупив військових облігацій на 50 млрд грн. Отже, на кінець місяця портфель військових облігацій у власності регулятора сягнув 70 млрд грн. Зростання зумовлено тим, що збільшилися потреби бюджету на тлі запроваджених податкових змін та нижчими обсягами міжнародного фінансування. На відміну від березня доходи бюджету не підтримувалися достроковою сплатою податків від бізнесу й перерахуванням дивідендів державними компаніями. Як і в березні, бюджетні надходження суттєво обмежувало падіння економічної активності внаслідок воєнних дій. Водночас позиція центробанку щодо фінансування незмінна – підтримка з боку НБУ не може бути основним джерелом фінансування видатків Уряду. З огляду на це необхідно активізувати ринкові залучення, розміщуючи ОВДП через Міністерство фінансів, зокрема коштом банківської системи, адже вона має потенціал до суттєвого збільшення їхнього портфеля. Так, обсяг коштів на коррахунках банків на 27 квітня становив 46 млрд грн, а вкладень у депозитні

сертифікати НБУ – 188 млрд грн. Отже, ліквідність банківської системи (залишок коштів на коррахунках банків та вкладення в депозитні сертифікати НБУ) з початку війни зросла на 72 млрд грн – до понад 230 млрд грн.

На потреби військових зі спецрахунку, відкритого регулятором для підтримки ЗСУ, на 29.04.2022 р. перераховано понад 15,6 млрд грн. Зокрема, понад 4,9 млрд грн надійшло з-за кордону в іноземній валюті.

Упровадження зазначених заходів має сприяти безперервному фінансуванню видатків Державного бюджету, додатковому фінансуванню Збройних сил України, відновленню ресурсної бази банківської системи та забезпеченню її ліквідності, стабілізації валютного ринку, зниженню негативного впливу валютного ризику на банківську систему, забезпеченню інформаційної безпеки у фінансовій сфері в умовах зовнішньої агресії.

Водночас НБУ вкотре наголошує, що фінансуватиме лише критичні видатки Уряду в обмежених обсягах винятково в період дії воєнного часу.